

Edwin Bendyk

„Polityka”

Netokracja: utopia czy nowy ład społeczny?

Główne tezy referatu

Współczesne społeczeństwo opisywane jest wieloma terminami. Ich twórcy próbują w jak najbardziej skondensowanej formie opisać podstawowe czynniki określające sposób społecznej organizacji, wytwarzania wartości ekonomicznych, organizowania dyskursu publicznego. Społeczeństwo sieciowe, informacyjne, oparte na wiedzy – hasła te odsłaniają świat społeczny, w którym z jednej strony fundamentalne znaczenie mają technologie komunikacji oraz przetwarzania informacji, z drugiej zaś informacja i wiedza są podstawowym substratem ludzkiej aktywności, zarówno w wymiarze gospodarczym, jak i pozarynkowym.

Oczywiście, wiedza zawsze była istotnym, czy wręcz kluczowym dobrem dla funkcjonowania społeczeństw. O nowym charakterze procesów społecznych obserwowanych współcześnie decyduje jednak szczególnie rola technologii zmieniających w sposób rewolucyjny sposoby wytwarzania, dystrybucji i konsumpcji wiedzy. Jakie będą konsekwencje tych zmian?

Entuzjaści, tacy jak Nicholas Negroponte z MIT czy Yochai Benkler ze Stanford University zwracają uwagę na emancypacyjny charakter nowych technologii.

Inni analitycy, jak Alexander Bard i Jan Soderqvist pokazują jednak, że w wyniku społecznej zmiany tworzą się nowe formy relacji, które można określić mianem „ładu netokratycznego”, w istocie nowej formy feudalizmu opartego na zdolności roztaczania kontroli nad zasobami ulokowanymi w sieci, a więc m.in. wiedzą i kulturą. Kluczem do tych zasobów są kompetencje rozumiane wieloaspektowo: od poziomu wykształcenia ogólnego i specjalistycznego, umożliwiającego produktywnie uczestnictwo w społeczeństwie wiedzy, po kompetencje technologiczne, konieczne by efektywnie korzystać z nowoczesnych technik komunikacji. Jednym z największych wyzwań i barier rozwoju jest nowa forma wykluczenia – tzw. cyfrowa przepaść. Specjaliści wymieniają wiele sposobów zmniejszania cyfrowej

przepaści, a następnie wykorzystania powszechnego dostępu do nowych narzędzi w procesie nabywania innych kompetencji, min. w coraz popularniejszych zastosowaniach zdalnego nauczania (e-learningu).

W swojej prezentacji skoncentruję się na analizie potencjalnie negatywnych konsekwencji rozwoju społeczeństwa wiedzy i związanego z nim ładu netokratycznego, wskazując, że optymistyczna utopia łatwo może przekształcić się w swoje przeciwieństwo.

Nota o Autorze

Autor jest redaktorem tygodnika „Polityka”.